

Брюксел, 8.10.2015 г.
COM(2015) 484 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

относно изпълнението на Европейската енергийна програма за икономическо възстановяване и дейността на Европейския фонд за енергийна ефективност

{SWD(2015) 191 final}

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно изпълнението на Европейската енергийна програма за икономическо възстановяване и дейността на Европейския фонд за енергийна ефективност

I. НАПРЕДЪК В ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Енергийната инфраструктура и иновациите, които са движещите сили в Европейската енергийна програма за икономическо възстановяване (EЕPR), и сега както при нейното създаване в 2009 г. продължават да имат също толкова важно значение.

Информация за всички проекти по EЕPR, приети през 2010 г., е показана на подготвена от ГД „Енергетика“ интерактивна карта, която може да се види чрез следния линк: <http://ec.europa.eu/energy/eepr/projects/>.

В настоящия доклад е разгледан постигнатият напредък при изпълнението на проектите, съответно по всяка от частите на EЕPR, както и при дейностите на Европейския фонд за енергийна ефективност (ЕЕЕ F). Сегашният доклад идва след предишен доклад по същите въпроси, приет през 2014 г.¹. Тук е разгледано изпълнението на проектите в периода от 31 август 2014 г. до 30 юни 2015 г., както и направените през този период плащания.

II. ОБЩА КАРТИНА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОЕКТИТЕ

Към края на юни 2015 г. цялостно изпълнени са били 34 от общо 59 проекта, като предоставените на бенефициерите суми са възлезли на 1 860 487 739 евро (след приспадане на сумите по нарежданията за възстановяване, възлизащи на 112 085 349 евро).

Повечето проекти са завършени и се очаква техните организатори да представят своите искания за окончателно плащане до края на настоящата година. Ситуацията в областта на газовите и електроенергийните инфраструктурни проекти е общо взето позитивна, осем оставащи проекта се изпълняват по график, а един проект е временно прекъснат.

Продължават да съществуват някои трудности, особено във връзка с присъединяването към мрежата на вятърни инсталации с морско разположение (OWE), както и в областта на улавянето и съхранението на въглероден диоксид (CCS). Това се дължи по-специално на високите цени на новите технологии и на по-големия от очакваното финансов риск.

Комисията предпочете да продължи своята финансова подкрепа за инвеститорите докато продължава да съществува възможност за окончателно инвестиционно решение (FID).

1. ГАЗОВИ И ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЙНИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ

По инфраструктурната подпрограмата на EЕPR се подкрепят 44 проекта в три основни области.

Проектите се изпълняват от операторите на преносни системи (TSO) в съответната държава членка или от организаторите на проекти. Планирана е сума в размер на 2 267 574 462 евро, от която към 30 юни 2015 г. са били платени на бенефициерите 1 094 297 460 евро. Условие за извършване на плащанията е организаторът на проекта

¹ ДОКЛАД от 2014 г., приет на 28 октомври 2014 г., COM(2014)669

да поеме твърд ангажимент за изпълнение на проекта чрез окончателно инвестиционно решение.

Проектите обхващат три области:

— **Проекти за инфраструктура за пренос и съхранение на природен газ:**

Газовата инфраструктура е гръбнакът на веригата на газоенергийните доставки от производителя до крайния потребител. Преносните газопроводи, газовите хранилища и терминалите за регазификация на втечнен природен газ са част от съоръженията, осигуряващи доставките на газ където и когато той е нужен. Необходимо е в следващите години газовата инфраструктура да бъде допълнително развита и подобрена. Изграждането на липсващи връзки между държавите членки ще допринесе за сигурност на доставките и ще отговаря на новите и нарастващи изисквания за гъвкавост.

— **Проекти за реверсивен пренос на газ:**

Газовата криза между Русия и Украйна през 2009 г. доведе до спиране на доставките за повечето Централноевропейски и Източноевропейски страни, при което не можа да бъде осигурено в пълен размер потреблението на вносен газ. Причина за това бе не липсата на газ в Европа, а липсата на технически възможности и съоръжения на съществуващата инфраструктура за реверсиране на преноса на газ от запад на изток. По програмата EEPР бе предоставена подкрепа за преодоляване на това затруднение и днес в Централна и Източна Европа има възможност за двупосочен режим на работа на газопроводите.

— **Проекти в областта на електроенергийната инфраструктура:**

За да може електроенергийната мрежа да поема все повече електроенергия, генерирана от променливи възобновяеми източници, са необходими значителни инвестиции в нова инфраструктура. Освен това редица държави членки все още представляват „енергийни острови“, тъй като са слабо свързани със своите съседи и вътрешноевропейския енергиен пазар.

1.1 ДОСЕГАШЕН НАПРЕДЪК

Към днешна дата са завършени 31 инфраструктурни проекта от общо 44 (в сравнение с 27 проекта в началото на 2014 г.), осем проекта продължават да се изпълняват, а един е временно прекъснат. Също така, по четири проекта бе прекратена финансовата подкрепа през септември 2014 г. (Nabucco, Galsi, Poseidon и проекта за реверсивно подаване на газ в Румъния). В електроенергийния сектор са завършени девет проекта. Изпълнението на останалите четири проекта напредва добре, като се очаква някои от тях да бъдат завършени през настоящата година или най-късно през 2016 г. В газовия сектор са завършени 22 проекта; пет проекта се изпълняват в съответствие с графика, един понастоящем е временно прекъснат, а 4 са прекратени. Всички проекти за реверсивно подаване на газ и за интерконектори в Централна и Източна Европа са изпълнени, с изключение на проекта за реверсивно подаване на газ в Румъния, който бе прекратен от Комисията през септември 2014 г.

Средствата по EEPР допринесоха за осигуряване на финансирането на проектите и по този начин за предотвратяване или намаляване на съответни закъснения. В резултат бяха подобрени безопасността и надеждността на енергийните мрежи, повишени бяха сигурността и диверсификацията на доставките и бяха отстранени критични „тесни места“.

От времето на предния доклад от 2014 г. за прилагането на ЕЕPR досега е постигнат значителен напредък при електроенергийните и газовите инфраструктурни проекти. Например финансовата подкрепа, предоставена в 2014 и 2015 г. допринесе за подобряване на датската газопреносна система, което бе изпълнено в края на 2014 г. Новата инфраструктура увеличава газопреносния капацитет от входната точка Ellund на датско-германската граница и ще осигури оперативна връзка между германската мрежа и датската газопреносна система. Също така, новият газопровод значително увеличава сигурността на доставките на природен газ в Дания. Така се компенсира ефектът от изчерпването на морските газови находища и се подобрява сигурността на доставките на природен газ в Дания, Швеция и Балтийския регион, което дава възможност за по-добро интегриране на съответните пазари.

Друга успешна реализация е завършването в края на 2014 г. на проекта „Nordbalt 02“, което допринесе за завършване на ъпгрейда на Литовската вътрешна електропреносна мрежа, необходим за да се улесни подаването на електроенергия през интерконектора.

Друг изпълнен проект е усъвършенстването и модернизацията на полската газопреносна система при точката на трансгранично свързване между Полша и Германия. Финансирането от ЕЕPR подпомогна модернизацията и строителните работи за газопреносния възел Lasow и прилежащите газопроводи в Полша.

Също така, ЕЕPR подпомогна изграждането на 48-километров участък на реверсивен газопровод между Portalegre-Guarda и Cantanhede-Mangualde, завършен в края на 2014 г. Този проект ще подобри сигурността на доставките в Пиренейския полуостров, тъй като той ще бъде продължен до създаването на трети интерконектор с испанската газопреносна мрежа.

Друг изпълнен проект — интерконекторът Франция—Испания, ще присъедини възобновяеми енергийни източници към електроенергийната мрежа и ще допринесе за интегриране на френския и испанския електроенергиен пазар, а също така ще допринесе и за подобряване на сигурността на доставките на електроенергия на областно, национално и европейско равнище.

През пролетта на 2015 г. бе открита нова 225-мегаватова подводна кабелна връзка между Италия и Малта. Този проект сложи край на откъснатостта на малтийската електроенергийна мрежа от останалата част на Европа и бе осигурена необходимата резервна мощност, която да компенсира променливия характер на възобновяемите енергийни източници. Той ще подобри сигурността на доставките, ще намали използването на фосилни горива и ще допринесе за експанзия на използването на възобновяеми източници в Малта.

Цялостното изграждане на енергийната инфраструктурна система в ЕС напредва благодарение на отстраняването на „тесните места“ и по-нататъшното интегриране на „енергийните острови“ като трите балтийски страни, Пиренейския полуостров, Ирландия, Сицилия и Малта.

Към днешна дата се предвижда повечето от осемте продължаващи проекта да бъдат завършени през 2015 и 2016 г., а само два проекта да продължат да се изпълняват съответно до 2018 г. и 2019 г.

ЕЕPR подпомага разработването на ключови проекти за европейската енергийна инфраструктура в контекста на сегашните приоритети на енергийната политика. В

указанията за трансевропейската енергийна инфраструктура² са предвидени мерки за съвременното разработване на проекти от общ интерес (PCIs) в осем определени приоритетни коридора. По-специално, по отношение на проектите от общ интерес могат да се прилагат ускорени процедури за получаване на разрешения (в максимум три и половина години), могат да се ползват регулаторни стимули за улесняване на изпълнението на трансгранични проекти и те могат да получават финансиране от Механизма за свързване на Европа (CEF)³.

В рамките на общия бюджет в размер на 30,44 милиарда евро⁴ за периода 2014—2020 г., обхващащ областите на транспорта, енергетиката и телекомуникациите, за енергетиката са предназначени 5,35 милиарда евро⁵.

Механизмът за свързване на Европа (CEF) е насочен да подкрепя и да създава възможност за реализация на проекти от най-голямо значение за Европейската енергийна политика. Освен това, правилата за финансиране на дейности от CEF са много стриктни — даден проект може да ползва този фонд като „последна възможна мярка“, т.е. когато никой друг инструмент не е достатъчен за задвижване на инвестицията, като например финансиране чрез преференциални тарифи или дългосрочно финансиране посредством дългови инструменти.

2. ПРОЕКТИ ЗА РАЗПОЛОЖЕНИ В МОРЕТО ВЯТЪРНИ ИНСТАЛАЦИИ (OWE)

2.1 ДОСЕГАШЕН НАПРЕДЪК

Тази подпрограма на EEPР включва 9 проекта и финансовата помощ възлиза на 565 милиона евро, предназначени за два основни вида дейности:

- Широкомащабно изпитване, производство и внедряване на иновативни турбини и фундаменти за разположени в морето инсталации (6 проекта); както и
- Разработване на модулни решения за присъединяване към електроенергийната мрежа на големи количества вятърна електроенергия (3 проекта).

3 от тези 9 проекта са завършили, а 2 са прекратени предварително. По проектите са платени 237 603 431 евро.

2.2 ДОСЕГАШЕН НАПРЕДЪК ПО СЕКТОРИ

2.2.1 Напредък в областта на иновативните турбини и фундаментите за разположени в морето инсталации

По проекта Nordsee Ost има известно закъснение, което се дължи на комбинация от лоши климатични условия в периода 2014/15 г. и технически проблеми във връзка с присъединяването към мрежата и при вятърните турбини. Дадено е удължение на срока до края на 2015 г.

Реализацията на Aberdeen Offshore Wind Farm and Wind Deployment Centre (Морска вятърна инсталация и Център за вятърни проекти в Абърдийн) продължава да среща

² Регламент (ЕС) № 347/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2013 г. относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура, ОВ L 115, 25.4.2013 г., стр. 39.

³ Регламент (ЕС) № 1316/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 г. за създаване на Механизъм за свързване на Европа, ОВ L 348, 20.12.2013 г., стр. 129.

⁴ След прехвърлянето на 2,8 милиарда евро от Механизма за свързване на Европа в Европейския фонд за стратегически инвестиции (EFSI).

⁵ След прехвърлянето от енергийната част на Механизма за свързване на Европа (5,85 милиарда евро) в Европейския фонд за стратегически инвестиции (EFSI).

значителни трудности. Проектът в Абърдийн бе забавен във връзка с получаването на разрешения както по отношение на сухоземната, така и на морската му част (тези разрешения са оспорени по съдебен ред). Прогнозите са, че окончателно инвестиционно решение ще бъде взето не по-рано от четвъртото тримесечие на 2016 г. (с пускане в експлоатация през 2019 г.). За проекта Global Tech I не бе намерен съинвеститор. Поради това през април 2015 г. Комисията потвърди прекратяването със задна дата на проекта — считано от 1 януари 2014 г.

2.2.2 Напредък в областта на присъединяването на вятърни инсталации към електроенергийната мрежа

Един от проектите, HVDC Hub, е прекратен. Останалите два проекта, Kriegers Flak и Cobra Cable, продължават да се изпълняват след няколко години на трудности във връзка с технологията и разходите.

По отношение на проекта Kriegers Flak, направеното от фирмите ново предложение е съвместимо с EEPР. Партньорите по проекта са взели окончателно инвестиционно решение за новата техническа концепция, като са подписали през януари 2015 г. актуализирано споразумение за сътрудничество. Очаква се интерконекторът към разположената в морето инсталация да влезе в експлоатация до края на 2018 г.

По проекта Cobra Cable бе изменено споразумението за отпускане на безвъзмездно финансиране и действието му бе удължено до декември 2017 г. Започнала е процедурата по поръчката на токоизправителите и кабела и се очаква договорът да бъде сключен през ноември 2015 г. Окончателното инвестиционно решение ще бъде взето през второто тримесечие на 2016 г., ако бъдат осигурени всички съответни разрешения по отношение на трасето и ако сумите за доставката на кабела и на токоизправителните станции не надхвърлят бюджета от 621 милиона евро. В случай, че тези условия бъдат изпълнени, електропроводът ще влезе в експлоатация две години по-късно.

3. УЛАВЯНЕ И СЪХРАНЕНИЕ НА ВЪГЛЕРОДЕН ДИОКСИД (CCS)

Подпрограмата на EEPР включва 6 проекта, подпомагани с 1 милиард евро, като целта е да се демонстрира целият процес по улавянето, преноса и съхранението на въглероден диоксид.

Завършен е един проект, осигуряващ работещи пилотни инсталации за CCS. Три проекта са прекратени преждевременно. Два проекта продължават да се изпълняват. Изплатената сума за посочените проекти възлиза на 426 982 066 евро.

Напредък по проектите за улавяне и съхранение на въглероден диоксид (CCS)

Два проекта, които са в процес на изпълнение — ROAD (в Нидерландия) и Don Valley (в Обединеното кралство), продължават да срещат значителни трудности при осигуряване на необходимото финансиране — както по отношение на строително-монтажните работи, така също и за експлоатацията.

Проектът Don Valley напредва добре по отношение на създаването на инфраструктура за транспортиране и съхранение на въглероден диоксид, която ще бъде използвана съвместно със съфинансирания по Програмата NER300 проект White Rose, както и други възможни проекти за CCS в района на Humber. От друга страна, бъдещето на електроцентралата с инсталация за CCS изцяло зависи от получаването на оперативна подкрепа от схемата на Обединеното кралство „Договор за постигане на разлика“ (Contract for Difference). През август 2014 г. правителството на Обединеното кралство

публикува политически документ, в който посочва своите следващи стъпки в областта на CCS, включващи разработването на схема „Договор за постигане на разлика“ за проекти за CCS като този в Don Valley. Комисията ще продължи обсъжданията както с партньорите по проекта, така и с правителството на Обединеното кралство, относно графика и перспективите за постигане на положително окончателно инвестиционно решение. Също така, тя ще обсъди възможно изменение на споразумението за предоставяне на безвъзмездно финансиране, така че да се вземе предвид закъснението в разработването на схемата „Договор за постигане на разлика“, както и планираната нова технология за улавяне на CO₂, след като координаторът на проекта бе поет от нов инвеститор през декември 2014 г.

Що се отнася до проекта ROAD, ниската цена на емисиите на CO₂ доведе до финансово разминаване с първоначалните сметки. Европейската комисия вложи значителни усилия в опит да обедини съответните държави членки, заинтересовани партньори от промишления сектор и Норвегия, с цел да бъде намерено решение. В резултат проектът започна да проучва ново решение за съхранение на CO₂, което се появи междувременно и е свързано със значително намаление на разходите за пренос и съхранение на CO₂ поради по-близко разположение до брега. Също така, Комисията получи сериозни заявки за интерес за създаване на съфинансиращ фонд ERA-NET по програмата „Horizon 2020“ — за подпомагане на експлоатацията и за цялостно оползотворяване на потенциала за разпространение на опит от евентуалната първа в Европа демонстрация на следгоривна технология за CCS във въглищна електроцентрала със стопански мащаб. Това, също така, би представлявало успешна демонстрация на технология, подходяща за съответно реконструиране на съществуващи въглищни електроцентрали.

III. ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ (EEE F)

През декември 2010 г. Европейската енергийна програма за икономическо възстановяване (EPR) предостави 146,3 милиона евро за механизъм за финансиране на проекти за устойчиво енергийно развитие⁶. От тях 125 милиона евро бяха използвани като принос на ЕС за Европейския фонд за енергийна ефективност (EEE F), създаден през юли 2011 г. и в който досега са събрани общо 265 милиона евро⁷, като това финансиране се допълва от Фонда за отпускане на безвъзмездни средства за техническа помощ (Technical Assistance grant facility), който разполага с бюджет в размер на 20 милиона евро, и 1,3 милиона евро за дейности за повишаване на осведомеността.

Европейският фонд за енергийна ефективност (EEE F) осигурява специфично за конкретните случаи финансиране (включващо както дългови, така и капиталови инструменти) за проекти за енергийна ефективност, възобновяема енергия и чист градски транспорт. Бенефициери са местни и областни публични власти или действащи от тяхно име частни дружества.

⁶ Регламент (ЕС) № 1233/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 15 декември 2010 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 663/2009 за създаване на програма за подпомагане на икономическото възстановяване чрез предоставяне на финансова помощ от Общността на проекти в областта на енергетиката.

⁷ В допълнение към инвестициите на Европейската Комисия, инвестиции бяха направени също от: Европейската инвестиционна банка в размер на 75 милиона евро, от Cassa Depositi e Prestiti SpA (CDP) в размер на 60 милиона евро и от Investment Manager Deutsche Bank (DB) в размер на 5 милиона евро.

1. ДОСЕГАШЕН НАПРЕДЪК

Европейски фонд за енергийна ефективност (EEE F)

През 2014 г. бяха подписани договори за два нови проекта, съответно във Франция и в Нидерландия. Във Франция Фондът ще предостави 5 милиона евро на частна фирма, притежавана от областта Rhône Alpes, за финансиране на съответно окомплектоване на обществени сгради (средни училища, начални училища и физкултурни салони) по време на фазата на тяхното изграждане и за прокарване на пътя за набиране на допълнително дългосрочно финансиране. Подходът на тази фирма е добър пример за използването на агрегиращи механизми, необходими за увеличаване на размера на инвестициите за енергийна ефективност в Европа.

В Нидерландия, Общината на град Venlo подписа договор за дългосрочно финансиране в размер на 8,5 милиона евро, който да послужи за подобряване на уличното осветление, така че минимум 16 000 осветителни тела да бъдат оборудвани със светодиодни лампи (73 % от всички осветителни тела на градското улично осветление), което ще доведе до 40 % икономия на енергия.

От създаването си на 31 декември 2014 г. насам Фондът е подписал договори с девет проекта на обща сума от 115 милиона евро, като окончателната сума на генерираните по този начин инвестиции в възлязла на 216 милиона евро. Също така, други 70 милиона евро са планирани за 3 други проекта⁸.

Разработена е рамка за оценяване и докладване на постигнатото чрез проектите намаление на емисии, изразено в CO₂ еквивалент, както и на икономии на първична енергия. До края на 2014 г. с инвестициите на EEE F са постигнати намаления на емисии в размер на 96 000 тона CO₂, които съответстват на годишните емисии на 12 000 европейски граждани.

Фонд за техническа помощ (Technical Assistance Facility)

През 2014 г. бяха предоставени допълнително 5,5 милиона евро на седем местни власти⁹ за финансиране на техните дейности по разработване на проекти. Това би задвижило финансиране в размер на 127 милиона евро, което е 23 пъти повече от първоначално предоставената сума.

Финансираният от Комисията Фонд за техническа помощ трябваше да подпомогне структурирането общо на 16 проекта с обща сума от 17 милиона евро¹⁰. Наличието на малко по размер непредоставено финансиране може да се обясни с няколко фактора. Проектите, идентифицирани по време на началната фаза на Фонда, бяха в по-напреднал стадий на разработване и поради това не се нуждаеха от техническа помощ. Също така, опитът от действието на Фонда за техническа помощ показва, че финансирането на проекти за енергийна ефективност е свързано с много предизвикателства, като например по-слаба степен на подготовка на исканията отколкото първоначално се очаквало при създаването на Фонда (малка част от получените искания за техническа помощ бяха готови за подаване), промени в проектите след политически промени в съответните административни органи, или необходимост от адаптации след първоначалните технико-икономически проучвания.

⁸ Един от тези проекти, финансирането за който е било планирано през март 2014 г., не е бил продължен.

⁹ В Нидерландия, Белгия, Ирландия и Португалия.

¹⁰ Подкрепа от Фонда за техническа помощ бе предоставена на четири други проекта.

Дейности за повишаване на осведомеността

Европейският експертен център за публично-частно партньорство (ЕРЕС)¹¹ приключи кампанията за повишаване на осведомеността, насочена към следните 3 аспекта: подкрепа за разработването на договори за енергоспестяване с гарантиран резултат (ЕСКО) в държавите членки, насърчаване на оптималното използване на структурните фондове и Кохезионния фонд във връзка с енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници и разпространение на информацията относно последните промени в политиката и приоритетите на многогодишната финансова рамка за периода 2014 — 2020 г. (MFF). Въз основа на изготвянето на различни информационни брошури и национални стратегии, в различни държави членки бяха организирани специализирани семинари и последващи дейности.

Основни заключения и перспективи

Европейският фонд за енергийна ефективност (ЕЕЕ F) ще се стреми да разшири географския си обхват, по-специално в Централна и Източна Европа, за да съдейства за удовлетворяването на различните нужди на европейските местни и областни власти.

Понастоящем Фондът постепенно е натрупал солиден списък от изгодни инвестиции и активно ще търси допълнителни големи инвеститори с цел по-нататъшно увеличение на приноса на ЕС.

IV. ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Европейската енергийна програма за икономическо възстановяване (ЕЕPR) е постигнала добри резултати. Голяма част от проектите са изпълнени, особено тези в областта на газовата и електроенергийната инфраструктура. Комисията взе решение да прекрати някои проекти, за които това беше целесъобразно, и поддържа стриктен контрол върху изпълнението и мониторинга на проектите.

Техническите решения, използващи вятърни инсталации с морско разположение, се оказаха по-сложни от очакваното и през изминалите пет години бе натрупан значителен технологичен опит. Същото е валидно и за проектите за улавяне и съхранение на въглероден диоксид, при които допълнителни проблеми с осигуряване на необходимото допълващо финансиране забавят напредъка или водят до спиране на проекти.

Европейският фонд за енергийна ефективност (ЕЕЕ F) също е постигнал успехи: създаден е действащ в стопански условия фонд, който ще продължава да нараства, да предоставя финансови решения и да генерира печалби, като в същото време покрива своите административни разходи, дивидента на акционерите и изплащането на разходите за създаването му.

¹¹ Европейският експертен център за ПЧП (ЕРЕС) представлява съвместна инициатива на ЕИБ, Европейската комисия, държавите — членки на ЕС и страните кандидатки. ЕРЕС спомага за укрепване на капацитета на своите членове от публичния сектор за сключване на договори за публично-частни партньорства (ПЧП). <http://www.eib.org/epec/>.